Suomen ympäristökeskus SYKE
Finnish Environment Institute /
Finlands miljöcentral

Asiantuntijalausunto

Nro

Dnro SYKE-2020-J-206

9.10.2020

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Pyyntö 5.10.2020

U 73/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle yhteisen maatalouspolitiikan uudistamista koskevista ehdotuksista

Komissio julkaisi 1.6.2018 lainsäädäntöehdotuksensa EU:n uudeksi yhteiseksi maatalouspolitiikaksi (YMP). U-jatkokirjeessä 2.10.2020 kuvataan, miten YMP:n uudistamista koskevien asetusehdotusten käsittelyssä on edetty Kroatian ja Saksan puheenjohtajakausilla vuonna 2020. Lisäksi U-jatkokirjeessä täydennetään ja täsmennetään U-kirjelmässä ja U-jatkokirjeissä esitettyjä Suomen kantoja ja asetusehdotusten vaikutuksia.

Vuonna 2018 eduskunnan ympäristövaliokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa (4.12.2018 Dnro SYKE-2018-J-229) Valtioneuvoston U-kirjelmästä eduskunnalle yhteisen maatalouspolitiikan uudistamista koskevista ehdotuksista (U 73/2018 vp) SYKEn edustajat tarkastelivat komission ehdotuksen ympäristövaikutuksia Suomessa. Vuonna 2019 eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa (14.11.2019 Dnro SYKE-2019-J-259) SYKEn edustajat tarkastelivat ehdotuksen vaikutuksia Euroopan laajuisesti.

Suomen luonto köyhtyy edelleen: eliölajeista 12% ja luontotyypeistä 48% on uhanalaisia. Haaste yhteiselle maatalouspolitiikalle on se, miten luontoa hyödynnetään kestävästi, torjuen monimuotoisuuskatoa ja ilmastonmuutosta. Tätä edellyttää myös kansainvälinen biodiversiteettisopimus. Yhteisen maatalouspolitiikan kohdennukset ympäristö- ja ilmastotavoitteita edistäviin toimiin ovat tärkeitä, jotta lupaukset hiilineutraaliudesta ja kunnianhimoisesta ympäristöpolitiikasta voidaan lunastaa.

U-jatkokirjeessä Kroatian ja Saksan puheenjohtajakausilla tehdyissä muutosehdotuksissa ei enää nouse esiin suuria muutoksia, vaan linjaukset ovat kaventuneet yksittäisiin asioihin. Näistä kriittisin on ehdollisuuteen (11 ja 12 artiklat ja liite III) liittyvä ehdotus hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksen GAEC9:n vähimmäisalasta koskemaan vain peltoa koko maatalousmaan sijasta. Suomi on kannattamassa sitä, että ehdollisuuden hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimus GAEC 9 ei-tuottavien alojen ja piirteiden vähimmäisosuudesta koskisi pelkästään pellon alaa, eikä koko maatalousmaan alaa. Samalla Suomi toteaa, että toimenpiteiden vaikuttavuutta monimuotoisuuden lisäämiseen tulisi parantaa. Nämä kannanotot ovat ristiriidassa keskenään, sillä vain peltomaalle rajattujen toimenpiteiden vaikuttavuus jää väistämättä pienemmäksi. Tällainen rajaus ei ole omiaan vähentämään biodiversiteettikatoa.

Poikkeuksien myöntäminen metsä-, nurmi- tai palkokasvivaltaisille alueille tai maatiloille vähentäisi ei-tuottavien alojen määrää ja vaikuttavuutta entisestään. Tämä voisi johtaa edellisen ohjelmakauden kaltaiseen tilanteeseen, jossa valtaosa Suomesta sai metsäisyyden vuoksi vapautuksen ei-tuottavien alojen toimeenpanosta. Tämä heikensi oleellisesti toimenpiteen kansallista vaikuttavuutta.

Suomi esittää, että kasvikohtaisten painokertoimien käyttöönoton tulisi olla jäsenvaltioille vapaaehtoista. Tämä olisi vaikuttavuuden kannalta haitallista, sillä se avaisi jäsenmaille mahdollisuuden täyttää pinta-

alavaatimuksia luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavuudeltaan heikoilla toimenpiteillä, kuten kerääjä- ja typensitojakasveilla. Toisaalta on muistettava, että kerääjä- ja typensitojakasvien salliminen osana ei-tuottavia aloja voi auttaa hyödyntämään typensitoja kasveja osana viljelykiertoa, parantamaan maaperän kuntoa ja kasviproteiiniomavaraisuutta.

Ekojärjestelmiin (28 ja 86 artiklat) liittyen SYKE jo aiemmassa lausunnossa totesi, että maataloustukipolitiikan kohdennukset ympäristö- ja ilmastotavoitteita edistäviin toimiin ovat tärkeitä, jotta Pellolta pöytään ohjelmassa sovitut tavoitteet voidaan saavuttaa. Saksa ehdottaa pakollista suorien tukien ekojärjestelmää ja vähimmäisrahoitusosuutta, joka suorien tukien kansallisesta enimmäismäärästä tulisi kohdentaa ekojärjestelmiin. Pinta-alatukien siirto ekojärjestelmään on johdonmukainen osa pyrkimystä lisätä maatalouden osallistumista ilmastonmuutoksen hillintään ja biodiversiteetin säilyttämiseen.

II pilarin ympäristö- ja ilmastotoimiin liittyen (65 ja 86 artiklat) Suomi on kannattamassa ehdotusta, jonka mukaan osa luonnonhaittakorvauksista laskettaisiin maaseudun kehittämisrahaston 30 %:n vähimmäisosuuteen varojen kohdentamisesta ympäristö- ja ilmastotavoitteiden edistämiseen. Luonnonhaittakorvaus ei kuitenkaan itsessään edistä ympäristö- tai ilmastotavoitteita, vaan tarkoituksensa mukaisesti kompensoi maatalouden heikompaa kannattavuutta pohjoisissa olosuhteissa. Luonnonhaittakorvaukseen käytetyn rahoituksen edes osittainen laskeminen ympäristö- tai ilmastotoimenpiteeksi ei siten ole perusteltavissa, ja ajatus tulee torjua.

Lausunnon ovat valmistelleet kehittämispäällikkö Kari Oinonen, tutkimusprofessori Minna Kaljonen ja tutkija Janne Heliölä.